№ 25 1916 ფასი
კვირა, 19 თიბათვე 10 კ.

წელიწადი მეოთხე
გამოცემისა

† ა. თ. ყიფშიძე

პირველი ქართული გუნდი, ლადო აღნიაშვილის თაოსნობით შემდგარი 30 წ. წინად

ეროვნული ბიბლიოთეკა

19 თებათვე

დრამატიული საქმის მეოპომენის ტაძარი **დრამატიული მდგომარეობა.** ... ურბალო სვეკრო სახლად იქცა, ხელოვნება—შემოსავლის წყაროდ, მისი მსახური—დაქირავებულ მუშად.

ახლანდელი წარმოდგენები უმეტესად იმიტომ კი არ იდგმის, რომ მაყურებელს ესთეტიური—გრძნობა განუვითაროს და ზნეობრივ-გონებრივად აღზარდოს, არამედ... წარმოდგენის გამმართველთ შემოსავალი აიღონ.

საქმის ასე მოპყრობა-კი დიდათ მაზარალებელია:

ყუჩდება შვენიერება-სილამაზის გრძნობის განვითარება, უმაღლესისადმი მისწრაფება.

გონება ჩლუნგდება, განცდა დუნდება.—

ოცდა მეჩვიდმეტე წელიწადია, რაც **ქართული დრამატიული საზოგადოება** არსებობს, რომლის მიზანია საქართველოს საზღვრებში ქართულ სასცენო ხელოვნების აღორძინებას ხელი შეუწყოს.

ამ საზოგადოებას დიდი არა, მაგრამ მაინც თვალსაჩინო დახმარება, სუბსიდია ეძლევა.

მერე რას აკეთებს მისი გამგეობა?

იმას, რომ წინად თუ ავად თუ კარგად ანტრეპრენიორის როლს ასრულებდა, ახლა თბილისშა ქართული წარმოდგენების მართვა ინტრიგანობით ანუ რომელიმე „პირველი“ მსახიობის დიქტატორობით შემდგარ ამხანაგობის მიანაბრა და მისი მოდგაწეობა იმაში გამოიხატება, რომ დასს სუბსიდიის სახით რაოდენიმე ასეულ მანათს გადასცემს ხოლმე.

იმას კი აღარ დაგიდევს: რა დასია ეს დასი, რა წარმოდგენებსა და როგორ მართავს და სხ.

ამიტომაც არის ჩვენებური წარმოდგენები წყალ-წყალა, უილაჯო; ამიტომაც არის, რომ ახალი ძალნი აღარ ჩნდებიან და ვინც არიან—ისინიც იქსაქსებიან...

განა ასეთ პირობებში შეიძლება ილაპარაკო სასცენო ხელოვნების წარმატებაზე?

განსაკუთრებული ადათის შემუშავება ტრადიცია ქართველი მსახიობისთვის ხომ არ არსებობს,

პლასტიკა, დიქცია, ჟესტიკულიაცია—მისთვის უცნობია.

ხანგრძლივი, იდეური, თავგამოდებული მუშაობა, ნაკისრი დიდი საქმის კრძალვით მოპყრობა—მისთვის არ არსებობს: დღეს მსახიობია ხვალ, თუ შემოსავლიანი ადგილი შეიჩინა, იქ მიბრძანდება..

რა თქმა უნდა, ქართულ სცენასაც ჰყავს თვისი წმიდანები, ერთგული ქურდნი, გამონაკლისი, მაგრამ ლამის არის ამითაც დაწყებული დიდი საქმე მიბითვე დასრულდეს.

ახალი ძალის გამოჩენა, ახალი ნიჭი განა ვისმეს ახარებს? არა: თითოეული ხელოვანი მულთაგანი თითქო იმასა ცდილობს, ახალი დასაჯაბნოს, ჩაახშოს...

ჩვენი „**დრამატიული ხელოვნების აღორძინებელნი**“ კი... თითქო მხოლოდ სათვალსეირნოდ არიან მოწოდებულნი.

როგორც ისმის ქუთაისის დრამ. საზოგადოება უფრო ფხიზლად ირჯება და ამ წლიდან თბილისის საუკეთესო ძალებს იწვევს.

ქუთაისს, რასაკვირველია, დასი ეყოფა, მაგრამ ქ. თბილისს რომ ერთი რიგიანი ქართული დასი არა ჰყავდეს—ეს დიდი დანაშაულობა იქნება.

ნუ თუ ქართ. დრამ. საზ-ის გამგეობა თვისი უმოქმედობით თვით მოიკლავს თავს?!

სანამ ძალები არ დაქსაქსულან, საჭიროა ზრუნვა მომავალ სეზონისათვის დასის შესადგენად, ხოლო თუ არსებულ გამგეობის წევრთ თვისი კერძო საქმეთა გამო არა სცალიანთ საქმეს გაუძღვენ, ეს რაც შეიძლება დროით თვის მარწმუნებელს—საზოგადოებას უნდა აუწყონ: ან საქმეს ბეჯითად გაუძღვენ, ან საქმეს ჩამაშორდენ,—ასე ერთ ადგილს დგომა კი აუტანელია, საქმის დამღუპველი.

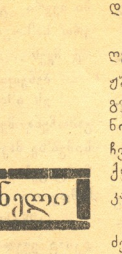

ა. თ. ეიფშიძე ფრონელი

ვის არ გაუგონია ჩვენი მახლობელი წარსული ყოფა-ცხოვრების მეცნიერულ დაკვირვებით მკვლევარი და პოეტური ალმაფრენით მომთხრობი — დამწერი „მთიულეთი 1804 წ.“; „ახალგაზრა ამბახბების“, „მთის არწივის“, „დიდებული მესხეთის“ და მრ. სხ.; ჩვენი სამეწყალმოგებელო და საგლეხო საქმეთა თითქმის ერთადერთი კარგი მცოდნე, საქართველოს პოლიტიკურ-ეკონომიურ ვითარებაში ღრმად ჩახედული ალექსანდრე (საშა) თეოდორეს ძე ყიფშიძე—ალ. ფრონელი?

კაცი, რომელმაც რუსის სამსახური დაბალი ძობელეობით დაიწყო, განვლო სხვა და სხვა საფეხურნი, მოძრაობის დროს ქუთაისის ვიცე-გუბერნატორობა იკისრა (სტაროსელსკის გუბერნატორობის დროს), ხოლო რეაქციის ხანში კანალამ სახრჩობელა დაიმსახურა განმანთავისუფლებელ მოძრაობის გამო და თავი იხსნა მესამე პუნკტით (ისე დაითხოვეს სამსახურში შეყვლავერ შესძლებოდა) და ირსად: საგუბერნიო სამართველოში, ვიცე-გუბერნატორობაში არც ერთ წუთს თავისი ბედკრული სამშობლოს თავგამოდებული სამსახური არ დაიგიწყა, კაცი, რომელიც მამულის გამოფხიზლება-დაწინაურებას ემსახურებოდა, პოლოს, სამეწალმომწყობ კომისიას მოექცა სა თავეში და ცდილობდა საბატონო მიწაზე გლეხების ხელში გადასულიყო...

და ეს კაცი ჩვენმა ქვეყანამ დაჰკარგა: 16 თიბათვეს დეპუტათა საკრებულოდან შინ დაბრუნებული თავის სახლის ახლო (ყაზბეგის ქ № 37) წოიქცა და უცებ სული გაუტეგა...

ეს ამბავი სტრაფად მოეფინა თბილისს და საყოველთაო მწუხარება გამოიწვია...

მისი საზოგადოებრივი და სამწერლო მოღვაწეობის აღნუსხვა ასე სწრაფად, როდესაც ჟურნალი დასაბეჭდად უკვე გამზადებული გვქონდა, შეუძლებელი შეიქნა,—ეს შემდეგ ნომერში იქნება, ახლა-კი ვიტყვით, რომ ჩვენმა ქვეყანამ ფრიად თვალსაჩინო მოქალაქე—მოღვაწე და დიდათ სასარგებლო-საქირო კაცი დაჰკარგა.

საეკუნიდამც დარჩება ხსენება შენი, ძვირფასო ალექსანდრე: შენ ღირსეულად განვლე ჩვენი საზოგადო ცხოვრების ეკლიანი გზა და ნეტარება შენ, რომ ჩვენს სახელოვან წინაპრებთან პირნათლად წარსდგები, ვითარცა ვალოსტიანი სულიერ-ეკლი!

იოსებ ბარიმათიელი

თამაში

ეს სიტყვა უნდა ამოიშალოს თეატრის დეფქსიკონიდან.

მართლაც რსებობს ისეთი მამდინარეობა, რომელიც ამტკიცებს, რომ ეგვეა ხედოგნებს თამაშიდან წარმოსდგა, მაგრამ ეარსებობს მეორე დებულებაც, რომელსაც ეოველივეს დასაბამად, სიფუძვლად, რაც კი კაცის ნიჭს შეექმნა, შრომა მიაჩნია.

მაშასადამე ჩვენც ამ **შრომას** უნდა შეეკეკ დდოთ თავი.

თუნდა იგი ჩვენი ნამდვილი წინასწარიც არ ეოფილ... ეოფიფოთ მამინაცდალის სული.

ეს გაბეგეკეოთდშობიდან, აგვამაღლებს:

— შენ რა რიდს თამაშობ ადეს?

— რიდის ითამაშე?

— რაშდენჯერ ითამაშნია?

— კარგად ითამაშა!

— მშვენიერად თამბაშობს!..

ეს... უნდა ეეტაანეთ... თეატრის კეტმა მაინც, რომ მოგესპოდთ ჩვენ შორის, მოგესპობინოთ ბრესაბიტ.

რა ეეფოთ რომ ეეგრაზეულ ენებზეკ შესახიობის შრომას თამაში ქვიან! კანა ეეგლისეერში უნდა მომბაძვეიდენი ეოეეეთ!

ეოთამაშე კი არა, დაეეტანჯეკ რიდის კან-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სახიერებით. (შეიძლება სხვებიც გაგაცნონ! ეგ სხვა საკითხია!)

მაგრამ მე, როგორც მსახიობი, უთუოდ ვშრომობდი, უთუოდ ვქმნიდი ჩემი შესაძლებლობის ფარგლებში და თუ კი ვიყავ სინდისიერი, უთუოდ ამ რიდის კინსახიერებასთან მოგიტანე ჩემი გონება, ჩემიგსძრობა, ჩემი ნერვები.

ეს ტოტა!

ადგიდათ ვამბობ რიდის კაზეპირებაზე. ეგ შეგვ შეორე ხარისხოვანი ამბავია, უფრო ფიზიკური დადგვა.

მე ვამბობ მხატვრულ მონახაზზე, რიდესაც კინსასახიერებელ ბერიოვნებას უკვე სრულად ბეწვდი და შემოქმედების ან მხატვრულ კერძაქმნის პროცესი კინდა...

ამის შემეკ-და შემეძდა თავში?!

და თუ ჩვენ ვთამაშობთ, ამიტომ სხვებიც კეკეთამაშებიან კიდეც.

ამიტომ კეიდა უნდობდათ კეკეფრობა საზოგადოების უმრავლესობა.

ხშირად კიიგებთ უთუოდ:

— არა, თეატრის მნიშვნელობა კი მესმის, მაგრამ ისე რა დიდი საქმეთქვენ კაქვთ. რიდი კიიზებერე, კამოდი და ითამაშე...

რა ადვილი ამბავია!

მაგრამ ჩვენიბრალია, თვითო ჩვენეკვ, სცენის მუშაკნი ვეფერობთ ჩვენ საქმეს ადვილათ და მსუბუქათ, არა ვფიქრობთ რა დიდი მოვალეობა კვაწევს კისრად...

დაბრალდებანი ბევრი კვაქვს, მაგრამ მე ვამბობ ამაზე. რაც ჩვენს ხელთა. არა კვაქვს თითქო მტკიცე რწმენა ჩვენის საქმისა, არა ვართ ფანატიკოსები და ჩვენც ხშირად მართალ რომ ვოთამაშობთ.

ვიმეორებ იმიტომაც კვეთამაშებიან სხვებიც ეი თუნდა ჩვენი ბატონ პატრახნი, დრამატიული სახოგადოებანი... თამაშით კვეფერობიან ჯამაკირებსაც თამაშათ კვერიკებენ.

— ხუთი მანეთი არ კეკოფა?

— თვენ რომ კაკალსდგეს ჯამაკირი შერე რა ეუფოთ? ესი დდე ეთარ თუნდა? ნახეკარი ოვეც... შენ ითამაშე!

არა მგონია რომელიმე მუშაკს ეკრე ეფერობდენ, როგორც მსახიობს.

ისე თეატრალობა კი დიდია, რახი და ზეიმი ბევრი კარეკნულად თითქო ისე კარკა არ ერთ საზოგადო მოდგაწეს არ ექცევიან, როგორც ჩვენ..

ბენეფისები იუბილეები! ჭეი, ჭეი!

ეს ამიტომ რომ აქ მეტეკვერ შეტეკვდების კამოჩენა შეიძლება. შეიძლება მამუალშეიდურ სიმეებზე მაგერებელთა კეფილის ატოკვა, ტრემლის წარტლება და სხვ. ერთის სიტეკვით მართალ ნამდვილი კომედიანტობა, თამაში.

სამწუხაროა რომ არ იყოს, კიკეტინება როდესაც ეკვალ ამის წარმოადგენ.

ქრისტესაკენ მძღარი უნდა იყო კეტი, რომ ერთ მშვენიერ დღეს ეკვალ ეს სადეკეკვედნი და ფარისეკვანი კინდეკნო ტაძრიდან, ეკვალ ეს ტაძარი მოგაკრენი და შენ კი ეკვალ დამშვიდებულმა ადგიდინო დოტეკ შენის მეუფესადმი...

დღეს-დღეობით კი იმდენიც ეკერ მოგვიხერხებია, რომ სოფლის მასწავლებლების მდგომარეობამდე ავმაღლდეთ.

მასწავლებლებს კი კეკეძახიან, მაძღვრებს-კი კეკოწოდებენ...

მაგ მოისმაა ჩვენს სოფოში სიტეკვა თამაში

რაღა ვიხმაროთ?

ნუ თუ მე მხოლოდ სიტეკვებზე ვიდავარეკე?

ჭო.- სიტეკვები არსებობენ: შესრულება, კინსახიერება, კამარეფენება.

მაინც და მაინც არ ერთი მთოკნი არ ამეტირების მსახიობს.

შალვა დადიანი

მოხეტიალე მუსიკოსი ილიკო ქურხული

ამ ჟამად თბილისში. ეზო-ეზო დადის და ს. ერიკეკის კლასიკურ მუსიკას უკრავს მოკლე ხანში საკართველოს სხვა კუთხეებისკენ გაემგზავრება ჩვენი ერის მუსიკალური ფსიხიკის შესასწავლად

სიზმარი სანგრებში

(მოთხრობა)

თედო მამასთან ერთად გუთანზე იყო წასული, რომ გზირმა ელისაბედს გამოუცხადა, თედოს ჯარში იწვევენო.

— უი, ჩემს თვალებსა! — შემოიკრა თავზე ხელი ელისაბედმა, ქვა-ნაკრავსავით გაშეშდა, ხმა ვერ ამოიღო.

— ხვალ დილა-ადრიან წავიდეს გორში „ნაჩალნიკთანა“ ი ბიჭი, — დაუმატა გზირმა და თავის გზას შეუდგა, რათა სხვებისათვისაც გამოეცხადებინა ამგვარი არასასიამოვნო ამბავი.

ელისაბედი-კი კაი ხანს ისევ იმ ადგილას იდგა, შემდეგ, როცა გამოირკვა, წივილ კივილი შეჰქმნა:

— შვილო თედო, შენს თავსაც მართმევენ!.. შაქრო არ იკმარეს? შენ რაღას გიხმობენ!.. ვაი, — ჩემს თავსა!..

მოსთქვამდა საბრალო; როცა გული მოიჯერა ტირილით და როცა მის ტირილზე შეგროვილმა დედა-კაცებმა მოტყუებით დაამშვიდეს, იქნებ „ნაჩლნიკი“ სხვა რამისთვის იბარებს თედოსაო, ელისაბედი წავიდა მინდორში ქმრისა და შვილის სანახავადა.

რასაკვირველია, კიმოთესაც არ ესიამოვნა თვალ-ცრემლიან ელისაბედის ამბის მოსმენა. ხმა-ამოუღებლივ მოისმინა და თავი ჩაღუნა. მწარეფიქრებში გაერთო. ორი შვილი ეზრდებოდა: „წამომესწრებიან, გვერდში მომიდგებიან და ღარიბ ოჯახს ფეხზე წამომიყენებენო“. ოჯახში სამი კაცის ყოფნა ხუმრობა ხომ არ არი! მთელი სიმდიდრეა.

და აი მართლაც გვერდში ამოუდგნენ შაქრო და თედო მამასა; მათი საქმეც მოკლე ხანში კარგად წავიდა, მაგრამ დაიწყო საშინელი მსოფლიო ომი, რომელმაც ყველა გაიყვანა: დიდი-პატარა... და შაქრო კიმოთეს ხელიდან გამოსტაცეს, სალდათად წაიყვანეს. და, აი, ეს ათი თვეა არაფერი ისმის მისი: მოკლეს თუ ტყვედ წაიყვანეს. ბევრი ეცადა, მაგრამ ვერა გაიგორა და ეხლა... ეხლა მეორე ვაჟიშვილიც მიჰყავთ.

— ეჰ, დაილოცა, ღმერთო, შენი სამართალი, — ბოლოს ამოიოხრა კიმოთემ და გულდაწყვეტილმა გადაჰხედა თედოს თედო კი თითქოს არაფერი მომხდარაო არხეინად ეალერსებოდა წაბლის ფერ თვისსაყვარელ ხარსა. პირ-იქით, მის ჯერ კიდევ ბავშურ გულს, უფრო გაუხარდა სალდათში წასვლა. თედო დიდი ხანია ნატრობდა, როდის ვიქნები ოცი წლის, რომ სალდათში წამიყვანონო. ნატრობდა იმიტომ, რომ უცხო ქალაქებს ვნახავო, რუსულს ვისწავლიო და უფრო რა ახარებდა თედოს — ეს სალდათის ჩაცმულობა. შარშან ბერიკაანთ სანდრა ჩამოვიდა სახლში და მისმა კავალერიის მოკაზმულობამ გააკვირვა. თავზე რაღაც შავი ჯამის მსგავსი ქუდი ეხურა. ქუდში ჩარჭობილი ჰქონდა ფარფაშა უშველებელი ფრთა. ტანზე ეცვა ლურჯი ყვითელი ბუზმეტებით აჭრელებული კურტკა. მისი შარვალი ალის ფერი იყო, თითქოს სისხლში ყოფილიყოს შეღებილი. გაწკრიალებულ ჩექმებზე დეზები ეკეთა. ამისთანა ამბავი სოფელში პირველი იყო და ამან თედო ძალიან გაიტაცა.

ნატვრა აუსრულდა თედოსა, საშინელმა ომმა დიდებთან ერთად პატარებიც მოითხოვა. თედო სულ თვრამეტი წლისა იყო. ტანით პატარა, ბავშვური სახის გამომეტყველებისა, სუსტი, ავადმყოფი. ის არ წააგავდა მდევ შაქროსა, რომელიც ოჯახის ნამდვილი ბურჯი იყო, ამიტომ მამაც არც იმდენს მოიშველიებდა ხოლმე თედოსა, როგორც უფროს შვილსა. აი დღესაც თვით თედომ დაიჩემა გუთანზე წასვლა, თორემ კიმოთეს არც-კი უნდოდა მისი მოხმარება.

— შვილო, შენს თავსაც მართ მევენო, საყვარელო. ი დალოცვილი ხელმწიფეც რა , რომ ერთი არ იკმარა და მეორესაც კითხულობს, — ტიროდა ელისაბედი. — წავალ მეც ხვალ თედოსთან ერთად გორში და შევეხვეწები „ნაჩალნიკსა“, ეგები შემიბრალოს და შენი თავი მაინც მაჩუქოსო ..

თვალზე ცრემლი ღაპა-ღუპით მოსდიოდა. მივიდა თედოსთან და გადაეხვია.

—

„ვოინსკის ნაჩალნიკის“ დიდი ეზო ხალხით გაჭედილი იყო.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აქ მოეყარათ თავი მაზრის ყველა სოფლის ახალგაზრდებს, რომლებსაც ჯარში იწვევდნენ. აქვე ნახავდით ბევრ მტირალ-აბუზულ წელში მოხრილ დედებსაც, რომელნიც მოსულიყვნენ შვილის გასაცილებლად, რათა მათი უკანასკნელი გამგზავრების ნახვით გამძღარიყვნენ, მათ ნამტირალევ, ტანჯულ სახეზე უკვე ამოიკითხავდით, რომ შვილების სახლში დაბრუნების პატარა იმედიც არა ჰქონდათ, ბევრიც იმ მოსაზრებითაც მოვიდოდა რომ ,,ნაჩალნიკს‘‘ შეხვეწოდა და ეგები შეებრალებინა და მისი შვილი სახლში დაებრუნებინა. აქვე ნახავდით ბერი კაცსაც, რომელიც თავის ჯოხს ანუ ყავარჯენს დაბჯენოდა და მწარე ფიქრში იყო გართული.

არ ნაღვლობდა ახალგაზრდობა. ის უკვე შეჰრიგებოდა იმ აზრსა, რომ, იწუხებდა თუ არა მაინც ჯარში წაიყვანდნენ და სცდილობდა სამშობლოში ყოფნის უკანასკნელი წუთები მხიარულად გაეტარებინა. აი ერთ მხარეს შეგროვილნი „ცანგალი და გოგონას“ მღეროდნენ, ერთი მათგანი ქოჩორ გაშლილი, საყელო გახსნილი, რომლის ქვეშ წითელი კერანგი უჩანდა, უქამრო, გულმოდგინეთ ფეხებს უსვამდა და ცდილობდა მარცხენა ფეხი, რომელიც მის ნებას არ ემორჩილებოდა, მარჯვენა ფეხისათვის აეყოლებინა. თან ისი განიერი ,,თექვსმეტ კანიანი‘‘ შარვლის ტოტი წინდიდან ამოსჩაჩოდა და თამაშს უშლიდა. დანარჩენები სიმღერასთან ერთად ტაშს უკრავდნენ

მეორე მხარეს ჭიდაობა გაემართათ. ჭიდაობა გორელებს ძალიან უყვართ, ამიტომ აქ უფრო მეტი ხალხი იყო. ყველა სცდილობდა წინ წაწეულიყო, რომ უფრო კარგად დაენახა. წეს-რიგის დამცველი იძულებული მიყო უსაშველოდ ეცემა ქამრით ფეხში ჯიუტ მაყურებლებისათვის: აი გაათავა ერთმა წყვილმა ჭიდაობა. როგორც ყოველთვის ხდებოდა ამგვარ ჭიდაობაში, თავისით იშვიათად თუ გამოვიდოდა ვინმე: ამიტომ მეთაურები ირჩევდენ ფალავნებსა. გამოიყვანეს ერთი; მეორე ჯიუტობდა, ჭიდაობა არ უნდოდა.

— გამო, შე ქიტე ძაღლო, —ებღაუჭებოდა ერთი მეთაური ჯიუტსა.

— ი მდევ კაცთან რა მაჭიდავებს, ხომ დამამტვრია! —

— არა გიჭირსა-რა, მიხა შენებური კისრულით წამოიდე, —გულს უკეთებდნენ მისი სოფლელი ამხანაგები.

როგორც იყო დაითანხმეს. შუა წრეში გამოვიდა ერთი ვინმე და გამოაცხადა:

— ჭიდაობს ორი „პარა“! შიშო ოკმელი და მიხა ბოჟძელი. —შემდეგ ნახევრად მიუბრუნდა სალამურისა და დოლის დამკვრელებს და უთხრა: —დაუკათ!

მოჭიდავეებმა ერთმანეთს ხელი ჩამოართვეს და ერთმანეთს გაშორდნენ. შემდეგ მოუბრუნდნენ ერთიმეორეს და ეძგერნენ. ცხარე ჭიდაობა გაიმართა. მაყურებლებმა სული განაბეს. წარმოიდგინეთ, წეს-რიგიც კი არ დარღვეულა: წრის გარედ არავან გამოვიდა, როგორც იდგნენ ისევ ერთ ადგილას იყვნენ გაჩუმებულნი. მხოლოდ ზოგს კისერი დაეგრძელებინა, რომ უკეთ ედევნებინა ჭიდაობისთვის თვალ-ყური, ზოგი მთელ ტანში მოხრილიყო, ზოგს ხელი ან ფეხი გაეშვირა თითქოს რომელიმე მოჭიდავეს მისაშველებლად უნდაო, და ისე გაშეშებულიყო, ზოგს პირი დაეღო, ალბად გამამხნევებელი სიტყვის თქმა უნდოდა, მაგრამ ისე გაეტაცნა ჭიდაობასა რომ ვერ მოეხერხებინა.

ჭიდაობა მართლაც ცხარე იყო. მთელ საათს ეძგერებოდნენ და გაშორდებოდნენ ერთი-მეორეს. ხან ერთი წამოიკიდებდა ხან სარმას გამოჰკრავდა, ხან მეორე: ხან ერთის გაუჭირდებოდა ხან მეორეს. მოჭიდავენი მოიღალნენ. ჭიდაობის არაქათი აღარა ჰქონდათ. აი იმ ჯიუტ მოჭიდავემ, რომელსაც მდევ კაცთან ჭიდაობისა ეშინოდა, იდროვა და ისეთი კისრულით გადმოიდო უშველებელი მოწინააღმდეგე, რომ კინაღამ სული არ გასძვრა ამ უკანასკნელსა.

სიხარულისა და გაკვირვების ყიჟინა დასძახა აქამომდე სულ-განაბულმა მაყურებელმა.

— ყოჩაღ, ბარაქალა, რომ არ შემარცხვინე, —ხელი დაჰკრა მხარში მოჭიდავეს წეს-რიგის დამცველმა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— ჰე-ე, ძალიან მარდი ბიჭი კი ყოფილა, რომ იმ წიწილა ბიჭმა იმოდენა მდევი დასცა,—ისმოდა ქება ერთ მხარეს.

— აბა, კაცო, ე მაგისთანა კისრული არსად მინახავს ჩემამ მზემა, აი,—კვერი დაჰკრა მეორემ.

— კაცო, ე რა მოგვიდა რო ოკმელეგბი შეგვარცხვინე?—უსაყვედურებდა დამარცხებულ მოჭიდავეს მისივე სოფლელი.

— რა ვიცი, შვილონიასა. დიდი ეშმაკი კაცი კი ყოფილა ი გამჩენ ძაღლი,—მართლულობდა დამარცხებული.

ბიჭები დიდ-ამბავში რომ იყვნენ და უზიარებდნენ ერთი-მეორეს თავის შთაბეჭდილებასა, მოვიდა ჩაფარი და გამოაცხადა: „ნაჩალნიკი“ მობრძანდა და ეხლა კენჭის ყრა იქნებაო.

ამოდენა ხალხის ტალღა ახლა კანცელარიის კარს მიაწყდა.

კენჭის ყრა დაიწყეს. **მირ ხორხელი**

(გაგრძელება იქნება)

* * *

განთიადისას მზეს ეშაირე
და შეიმოსე ბროლის ვარდები,
მითხარ: მოგვივალ ახალის ტრფობით
და სამუდამოდ შემიყვარდები.

ახ! რა ლამაზი იყავი, მტრედო,
როცა ჰყვავოდა ბალჩა იები;
მწუხარზე გაჰფრინდი... და დავიღალე
შენის ფიქრებით, შენის ძიებით...

შორეულ სივრცეს მოლოდინითა
ამოდ ამზერენ ჩემი თვალები...
შენ-კი .. სადა ხარ, უძვირფასესო,
და რომელ ყვავილს ეტრფიალები?

ო, ვიწვი, ვიწვი შორეულ ცეცხლით,
ღრუბლიან სევდით ღამდება გული:
ო, დამბრუნდი, უძვირფასესო,
ვით განთიადი, ვით გაზაფხული!...

გ. ლეონიძე

მოლიკულ

ზაზაზ

(გაგრძელება)

იხ. „თ და ც.“ № 24

ქეთ. ჩემო მხსნელო! რა კარგი და მშვენიერი ყოფილა სიცოცხლე, აქამდი სიბნელეში ვიყავ, ახლა დავიბადე ქვეყანაზე.

ოქრო. ჩემო ღმერთო!

ქეთ. ოქრო? გესმის ეს მომხიბლავი ხმა, ამ ღვიძიურ ღამეში, როგორ რაკრაკებს მთის წმინდა წყაროსავითა?!

ოქრო. მესმის, მესმის სულზედ უტკბესო! ეგ ხმა სალამს ეუბნება ჩვენს მტკაცე კავშირს!

ქეთ. დიახ, სალამს! სალამს უძღვნის ჩვენს ბედნიერებას. ჩემო ღვთაებავ!

ოქრო. (შესძახებს) ქეთინო (ერთმანეთს კვლაებულვეთ).

ფარდა

მოქმედება მეოთხე, სურათი მეშვიდე.

(სადგონი—სასტუმრო თაკ. რამიშვილისა, თბილისში. სასტუმროს მოწყობილობა ძალიან მდიდრულია, ევროპიულად მორთული შეგა და ბაგადმოსვლეთის გეშოვნება შერეული. შუა ჭერში დიდი ელექტრონის ჭაღი ჭიკიან. დარბაზს სამი კარი აქვს: ერთი პირდაპირ, ორიც მარჯვნივ და მარცხნივ. მარჯვნივ კუთხეში ძვირფასი რაიალი სდგას. კედლებს დიდი სურათები ამშვენებს, ძვირფასი საგრძლები და სხ... სურათად სასტუმრო საგსეა სხვა და სხვა სუფენიერებით (დამშვენებელი ნივთებით) იატაკი მოფენილია სკანგეგი ხალებით).

I.

მაკინე და ოქრო.

(ტოტა ხანს სცენა ცარიელია. შემოდის მაკინე, ძვირფას სავერდის კაბაში გამოწყობილი. კუდსა და თავზე ვარდები აქვს გაკეთებული. მოამხიბლავად არის მორთული).

ოქრო. (უკან მისდევს, **მაკინეს** ხელში მარაო უჭირავს).

მაკ. თუ კი აგრე გაწუხებს, ოქროჯან, თავი დანებე, გენაცვალე. შენი კმაყოფილება, სიხარული სიცოცხლედ მიღირს!

ოქრო. არა, მაკო, ჩემი მწუხარება მაშინ უფრო არ გაორკეცდება, როცა ეგ მაშული გამოგვეცლება ხელიდან?

მაკ. რახან არ იშლი, სანდო კაცს მაინც ესესხე!

ოქრო. ვის!

მაკ. აი, თენდა თადეოს სვიმონიშვილს!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მომღერალი ვანო სარაჯიშვილი

„ახალმა კლუბმა“ მიიწვია სიითონ. კონცერტებში მონაწილეობისთვის.

ქეთო კალაძე

საუკეთესო, ნიჭიერი სცენის მოყვარე ხაშურის სცენისა. პირველად გამოვიდა 1913 წ. და მას შემდეგ ღირსეულად დაიმსახურა ადგილობრივი საზოგადოების ყურადღება და სიყვარული.

რა მემღერება?!.

რათ არ მღერიო? ნეტა რა მაქვს მე სასიმღერო?!.
დღეს უსახლკაროს, უბინაოს რა მემღერება?!.
რისთვის მოვმართო ჩანგი ჩემი, რისთვის ვაჟღერო,
ოდეს სამშობლო საყვარელი ცრემლში იხრწნება?..
არას მარჩენენ... ჩემს სიმდიდრით სხვები ხარობენ...
მე თავის დაცვის, აძრახების არა მაქვს ნება..
მე ჩემს მამულში თავისუფლად არ მატარებენ...
აბა მითხარით, მე ბედით კრულს, რა მემღერება?!.

კ. ძიძაძე

ჩვენი ოჯახის მეგობარია, არა მგონია დაგვიქიროს.

ოქრო. მეც მომწონს შენი რჩევა. მართლაც, თადეოზი უსათუოდ მასესხებს. ამის გარდა დამაცდის კიდეც მომავალ წლამდის, ძალას არ დამატანს, რადგან მას არ უჭირს ფული!

(შემოდის მოსამსახურე მუნდირში გამოწყობილი და ვერცხლის ფოდნოსზე დადებულ წერილს შემოიტანს. ოქროს გადასცემს).

მოსამს. თქვენთან წერილია (გავა).

ოქრო. (უცბად დასტაცებს ხელს) უსათუოდ ქეთოსაგან იქნება. (გახსნის) არა, იმისაგან არ არის! (კითხულობს) „პატივცემულო თავადო ოქრო! გთხოვთ ყველას ერთობ: კნეინას, თქვენ და თავად იასონს. დღეს საღამოზე მეწვიოთ და დამავალოთ. თქვენი პატივის მცემელი თადეოზ სვიმონიშვილი“.

მაკ. რა ჩინებული შემთხვევა გვეძლევა ოქრო! გინდა გაგანთავისუფლო მაგ განზრახვისაგან?, შენ აღარ გათხოვნინებ, მევე ვაკისრებ?

ოქრო. თუ კი მაგ საქმეს მიზამ, დიდად დამავალებ.

მაკ. ბატონი ხარ.

ოქრო. წარმოიდგინე, მაკო. ეს მეორე კვირა გარბის, რაც ქეთოსათვის წერილი არ მიმიწერია!

მაკ. მერე, როგორ მოგივიდა, ჩემო კარგო, რომ აქამდის დასტოვე უკითხავად საწყალი გოგონა? დღეს არა და ხვალ ერთად გავგზავნოთ. მეც მინდა მივწერო განოს. დღევანდელი საღამოს შთაბეჭდილება საყურადღებო იქნება ქეთინოსთვის!

ოქრო. საკვირველია, მაკო, რომ ერთის თვის განმავლობაში, ჩემთვის წერილის პასუხი არ ეღირსებია: მეორე წერილი გავუგზავნე და იმან კი ჯერ არც ერთზე არ მომცა პასუხი? ძალიან მაშფოთებს ეს. იქნება ჩემი გაგზავნილი წერილები დაიკარგა?

მაკ. რას ლაპარაკობ, ოქრო! თავის დღეშიაც არ დაიკარგება, განოს ადრეით არას დროს არ მახსოვს, რომ დაკარგულიყოს! და რაღა შენ იღბალზე დაიკარგებოდა? მერე განოს ამბავი შენ არ იცი, მაშინვე გადაურბეინებდა ქეთინოს?

ოქრო მაშ რას უნდა მივაწერო?

მაკ. არ დააცდი საწყალ ქალს, რომ მოგწეროს? იქნება კიდევაც მოგწერა. ან იქნება რა გარემოებაშია? მოითმინე, მოგივა, რა იმდენი ხანია გასული?

კაცთმოყვარე ადამიანი

† **ალოიზი ბაღდანის ძე შიხინოვი**

კიდევ ერთი სასარგებლო ადამიანი გამოგვეცალა ხელიდან.

13 თიბათვეს თბილისში მუწუკის ამოჭრით გარდაიცვალა აფთიაქარი ალოიზი შიხინოვი!

ვის არ გაუგონია ალოიზი ბაღდანის-ძე ვინც-კი ჩვენს კულტურულს ზრდა-განვითარებას თვალ-ყურს ადევნებს, ალოიზის სახელიც ეცოდინება.

ალოიზი ქართველი კათოლიკე იყო, დაიბადა თბილისში და მოსკოვში სწავლის დამთავრების შემდეგ, პროვიზორის ცოდნა-წოდებით აღჭურვილმა პირველად ქ. გორში აიღო აფთიაქი იჯარით, სადაც საყოველთაო სიყვარული და პატივი დაიმსახურა; რვა-ცხრა წლის წინად თბილისში, ვაგზლის ქუჩაზე გაიღო საკუთარი აფთიაქი სამკურნალოთი (დარიბთათვის უფასოდ).

ამ ხუთიოდე წლის წინად ქართ. დრამ.

ოქრო. მე კი მოთმინება დამეკარგა და! . ასე მგონია, მაკინე, იმ-ს წერილმა რო დაი გვიანა ჩემზე გული აიყარა, დამივიწყა და პალიკოს დაუბრუნდა მეთქი! იცი, ერთ ორ დღეს კიდევ მოუცდი და თუ მანამდინ არ მომივიდა წერილი, მე თვითონ წავალ მის სანახავად. ავად ხომ არ გახდა?

მაკ. პატარა ხომ არა ხარ, ოქრო! რა გაქვს სამწუხარი? რა გახდიდა ავად? იქნება მალე მოგივიდეს წერილი! შენ მანამდე გაერთე, თავს შემოგევლე. (**უტბად.**) მართლა ეხლა ხომ წახვალ კრებაზე?

ოქრო. მაქრო მოვა. შემატყობინებს რომელ საათზე აქვთ დანიშნული ან რა ადგილას და წავალ.

მაკ. რა კრება გაქვთ!

ოქრო. ჩვენ უნდა დავაარსოთ თანხა რომლიდანაც ყოველ აუცილებელ საჭიროებას მიეცემა დახმარება.

მაკ. წადი, უსათუოდ გენაცვალე! შენი აზრი, შენი რჩევა დიდად საჭიროა მათთვის შენ რომ სულით და გულით ეწაფები საქველმოქმედო საქმეებს?

ოქრო. რასაკვირველია, რაც კი შეი ძლიან არაფერს დავზოგავ ჩემი ხალხის კეთილდღეობისათვის. ცოტაოდენი საქმე მაქვს საანგარიშო და, როცა მაქრო მოვა, შემატყობინე. (**გასვლის**).

მაკ. კარგი, გენაცვალე, რამ წამს მოვა დაგიძახებ. (**ოქრო გაეცლ.**)

მაკინე. (**მარტო**) არ ვიცი, როგორ გადავავიწყო ის გომბიო! ლმის აბის გადაეკიდოს ოქროს და ამიდები მომისპოს! მთელი დღე სულ მაზე ჩამძახი ყურში. ქეთინო ანგელოზია, ჭკვიანია, ასეთია, ისეთიაო, რითი არი მაზედ ნაკლები თადეოზის ქალი? სხვა არა მინდია მე გამიგონოს და შეირთოს ლიზა! მისი ფულებით მთელ ქვეყანას ხელში დაიპყრს ოქრო! რატომ ამას აღარ ფიქრობს, რომ სულ ერთავად ჭეშმარიტებაზე და კეთილ დღეობაზე გაიძახის? სულ ქეთინო უდგას თვალწინ? (**ბუზზა**) მგონ ჩვენ რა გაჭირვებაში ვართ ეხლა და როგორ დაგვეხმარებოდა თადეოზ სვიმონიშვილი, თუ განომ ჩემი თხოვნა კარგად შეასრულა, მაშინ მე ვიცი ქეთინოც თავიდან მომშორდება, მე ვიცი ოქროს როგორ გადავავიწყებინებ, როდესაც დავარწმუნებ ძალაუნებურად ქეთინოს ღალატზე (**შემოდის ალოიზი. მაკინე დაფარულია მიუბრუნდება.**)

II

მაკინე და ალოიზი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საზ-ის წევრ-ხაზინდრად იქმნა არჩეული, რომელ თანამდებობასაც სიყვარულით და კეთილსინდისიერად ასრულებდა.

კერძოულ ქართულ თეატრსა და საზოგადოთ-ჩვენს კულტ. საქმეებს დიდის თანაგრძნობით ეპყრობოდა და საქმითაც ეხმარებოდა: უცოლშვილო კაცი იყო და თუმცა მახლობელთაც ინახავდა, ქართულ საზ. საქმეთათვის ნივთიერი დახმარება არ ეზოგებოდა. განსაკუთრებით გულ-მტკივნეულობით ეპყრობოდა ქართული სცენის მოღვაწეთ. მძიმე ავადმყოფობაშიაც კი არ დაივიწყა სამშობლო სცენის მუშაკნი და ალ. ივ. სუმბათაშვილის სპპატიოდ გამართულ საღამოსთვის მოისურვა — წამიყვათ, ჩემის მხრით მინდა **ესი თუმანი** გადავცე და სხვებსაც ვსთხოვო, ვისაც რა შეუძლიანთ გადასდონ ჩვენი მოხუც მსახიობთა დასახმარ თანხის შესადგენადო. ამ სურვილის აღსრულება თუმცა თვით ვერ შესძლო, მაგრამ მის დებს მტკიცედ გადაუწყვეტით ძმის ანდერძი შეასრულონ, გარდა ამისა, ისმის ვითომც ალოიზს მიწის ნაჭერიც დაეტოვებინოს ამავე მიზნით.

ალოიზის ჩუმი ქველმოქმედებანი-კი-—გაჭირვებულთა, ქვრივ-ობოლთა შესაწევარი აქ არ აიწერება: უმწეოთა დახმარება მისი სულიერი მოთხოვნილება იყო .. ჯერ შუახანსაც არ იქნებოდა მიღწეული და ჯანლონით სავსე, ასე მოულოდნელად გამოეცალა სამშობლო ქვეყნის მუშთა მცირე ბანაკს.

ნუმც წარიხოცება ხსენება შენი, კეთილო, ყოველ ბედკრულის გულშემატკივარო და შენი ერის მოყვარულო, მეგობარო ალოიზ!

ი—ლი.

მაკ. ესე იასონ, დამის არის ამდენი ფიქრისგან ჭკუაზე შევცდე! რა უნდა ვუყო. ჩვენ საქმეს?

იას. რა იყო, ქალო? რა სულ წუწუნებ, განა ისეა ჩემი საქმე, რომ შენ მოგაკლო, შენ გერგოს რამე, ჩემო სიცოცხლევ?

მაკ. მართლა რა ჰქენი იმ საქმისა, ჯერ ვერ მოახერხე?

იას. რა ვქენი და დავტყუე... ის ვექსილი აქა მაქვს! საწყალი კი დარწმუნებულია, რომ დღე დღეობით ჩავუთვლი, ხა-ხა-ხა! რა მოუცია, რა უნდა წაიღოს?

მაკ. რასაკვირველია, გაჭირვებული ადამიანი ბევრს პირობას დაუდებს მოვალეებს, მერე მოეწყინება აასრულოს ყველაფერი. პატიოსანამ კაცმაც მხედველობაში უნდა იქონიოს და აღარ მოსთხოვოს შეუძლებელი.. მართალია, ორასი თუმანი გამოგვირთმევია, მაგრამ ახლა ხომ ვერ დაგვახრჩობს, როცა იქნება მივცემთ! იასონ, ეს კი არა, დაკარგულ მამულს რა უნდა ვუყოთ? ან ახლა რომ მოახლოვდა იმ მიწების გაყიდვა, თუ ფულს მალე არ ჩავაბარებთ?

იას. უნდა ვისმეს ვესესხო უეჭველად. მინდოდა თადეოზისთვის მეთხოვნა, მაგრამ არა მგონია, მესესხოს.

მაკ. მეკი იმედი მაქვს, რომ უარს არ გვეტყვის.

იას. როგორ?

მაკ. ოქროს წყალობით შეიძლება, გვაესხოს, თითონ ოქროს მაგივრად უნდა ვისთხოვო და ხომ იცი მას უარს არ ეტყვის.

იას. მერე ოქრო რას ამბობს?

მაკ. თანახმაა! ის უფრო ჩვენზე ძილიან სწუხს, რომ ეგ მამული არ დაგვეკარგოს!

იას. ნუ გეშინიან მაგ მამულებს არ დაკარგავთ?

მაკ. ერთიც ვნახოთ ფული დროზე ვეგ ვიშოვეთ ხომ დავიღუპენით!

იას. ფიქრი ნუ გაქვს, ჩემო სიცოცხლე, სხვა რო არა იყოს რა ამ ეპოლეტების იმედი მაინც უნდა გქონდეს. ცუდობაში კი არ მიშოვნია! შენ არ მომიკვდე! ყარსის ციხეს რომ ვიღებდით, ყველაზე წინ ხმალ და ხმალ მე მივუძღვოდი, გზასვუკვლევდი იმოდენა ჯარს! ესე დიდი ძალა დამადგა მაშინა და კიდევაც იმისთვის მივიღე გენერლობა. ყველაზე თავში იასონ რამიშვილი ჩაეწერა ხელმწიფესთან წარსადგენ ქაღალდში, როგორც გამარჯვებული, მამულისათვის თავდადებული, (ბაუზა) ამ ცოტა ხანში კარგს თანამდებობას მაძლევენ, ქალო!

(გაგრძელება მეორე ნომერში)

სულის შაირი

(ნ. ბ.)

თქვენ რა იცით ღმერთების წმინდა იდუმალება,
ან ვარსკვლავთა სიცილი, ან მთვარის მდუმარება;
იცით ადამიანნი ქვეყნად რისთვის ჩნდებიან,
ან რისათვის სცოცხლობენ, ან რიღისთვის კვდებიან?!.
თქვენ რა იცით კოლხეთის გაზაფხულის მთა-ველებს
რა ძალა ასულდგმულებს, რა ეშხი ამეტყველებ ;
ან რა იცით რა არის ცელქი ქალის სურვილი,
ან სატრფოზე ოცნება, ნისლით შემობურვილი...

. . . . . .

დღეს ვიხილე თვალები, შავ გიშრის ფრად ნთებული.
მარმარილოს არშია სხივად შემოვლებული,
გრძნეულივით გარემოს ცისარტყელას ახვევდა,
შვიდ ფეროვან ბუნებას სულის ჭანგებს ალევდა...
და ერთხელ, როს სიამით თვალნი ნაზად მომაპყრო
და ნაწნავი თმებისა მხრებზე გადმოიშალა,—
ჩემი სულის ძიება—ქვეყნის იდუმალება
ტრფობით ჩამთვრალ თვალებში ნელ-ნელ წამოიშალა..,

. . . . . .

და დღეიდან წმიდაა სული ჩემი სნეული,
ედოფალთან ბაღჩაში საალერსოდ წვეული..
დღეს სატრფოზე ოცნებამ სული ალზე ამიწვა
და თვით სატრფო სალოცავ კერპად სულში ჩამიწვა...

ვეფხო-ფშაველი

ირიდიონ ევდოშვილის ხსოვნას

(გაგრძელება იხ „თ და ც.“ № 24)

ჩვენ ვფიქრობთ, სრულ სიმართლეს ვდგნიშნავთ, თუ ვიტყვით, რომ ირიდიონ ევდოშვილმა ქართულ პოეზიაში რეალიზაციის მოახდინა. მართალია ფორმის კეთილსობილების მხრივ მას შესაბამისი ნაბიჯი არ კეთებულა წინ და სავთარ სტილს მიანცა და მიანც ვერ დაიჩემებდ. მაგრამ შინაარსის მხრივ ის ჭეშმარიტად რეალიზიონერია. სხვაფრივ არც შეიძლებოდა ეფიდიონ, ვინაიდან მესამე დასი, რომელსაც თავადანვე ამოუდგა კვერდით ირიდიონი, სწორედ რეალიზიონერი იყო ქართულ დიტერატურაში და ზრნენებაში.

მესამე დასის სახელით ვდებარაკდ საკუნეთა განმავლობაში ადამიანი მშრომელი ხალხი, რომელმაც ზურგი შეაქცია თავად-აზნაურულ იდეოლოგიას და უძიძოთ მოინდომა ცხოვრების ველზე კვალი. მისი სიტყვა, მისი კრძნობა და ზრი, როგორც განსაკუთრებული კალასისა, სრულიად უჩვეულო უნდა ეთქვიდეო და ეს ასეც მოხდა.

მას კვერდით ამოუდგა დაახლოებით მისივე წრიდან გამოსული მგოსანი, რომელის ზრი და კრძნობა მაშინდელ ნაკლულ წრეში კაითურ ჩქნა და მალდანინმა ნაკლულ ის კვალიანი, რაც მის ეურს ხაეწყვეთ და ეულმა იგრძნო.

კალაკვალეთ თავადი ეროთის წუთით ჩვენს პოეზიას და აი რა დაკეხტებთ თავადწინ. ეკვეანან კალასიკეები: კრ. ორბელიანი, ბარათაშვილი, იდეა

ბეკი, რაფიელი. ბარათაშვილის კარდა ეველა ეროვანი ტიტან თუ ბეგრად შეხვედა მეორეულ ადგილს, აუწერია მისი ეოფა-ცხოვრება, კაზმულ-ეული არსებობა და სხვა. მაგრამ მათი შეხება ეწერეთ რომ შესება ეოფილან, ფოტოგრაფიეული ეურათის კალაქება, სინემატოგრაფის ფენტეზეა კალატანა რაიმე მოეფლინის. აქ თქვენ ვერ ნახავთ ეოფილ კალების სულსა და გულს; ანრსა და ერძნობას; თუმცა ოვალწინ კიდეთ მისი სიდა-ბეკე და უმწეობა (მაგ. რაფიელი). ჩვენი კალა-ბეკები კალების სახელით ფანარეკობენ, თითონ ოდანარეკე კალებს კი ძალიან ნაკლებად ეფენა. ეანან ფანარეკობენ მისი ცხოვრების იდეალურ ეანრეზე, შრომის შეიდს ხატვენ ლეტერ მოძენტში და არა ფინიკურში; თანაც ეულმტკიცენეულად მოეწოდებენ „ღმერთი ლი-ბერია ღარიბო“ ნუ ფაეტეში სულიდა და შენი ეოფა-ცხოვრების კეეფობენსა მას მანდეფ. ხოდო შენ კიმოდი ბრძოლის ველზე, ითმე ფა ეოფა-ცხოვრება კიიეეკეოსე, ეეფლება მოიფოვეო, ეარე ერთ ჩვენს ძეფდ კალსიკეს არ ეეფქვამს კალენის-თეეს ფა ვერ ეტეფოდა, ეინაიდან ისინი, ჩვენი კალსიკეები სხვა კალსის შეიფნი ეეეენენ, ხოდო მეშრომელი მასსა კი სულ სხვა კალსის შეადგენ-ფა. ეეფთხვეეითი მოფდენა რადა, ან მათ „ბო-ბოტ კანზრახვასა“ კი არ მიეწერება (ჩვენნი კანსიკეეფობენთ ამ ეეკანსიკნელს ებლეეტებიან ხოდ-ფმე), რომ ისინი, კალსიკეები, არ კეეფხატვენ ეეფლებისთეეს მებრძოდ კალენს თუ ქალაქის ეეფ-ფეს, სიფლეთეთ ვერ კეეფფალან მეშრომლის კრძნობა-კონენებს და მხოდოდ ბატონეულად თავზედ ხეფის სმითა და სანტიმენტალიზმით ამიფდებენ კალენს—არა, ეს ითმის ბრალია, რომ ჩვენი კალ-სიკეები სულ სხვა ნიანდაგზე იეენენ ადხრადილი ვიდრე კალენები. ეოფაფი მეწერალი ეეკეო ანეწერს და კეეანმნობს მხოდოდ ამ წრის ხეფსა და კეფს, რომეფლიც ის ადხრადილა და მიაფეოფეეფეფ კრძნობა-კონენეთი.

სეფორეფ ასეთი მოეფლენის ჩვენ ეეფ ეეფ ხალ-ხის დიტერატურაშიც. ანაკეირეთი. მაკალითად რუსეთის სიტეეეატურაზეფ მეწერალნის. ეეიდოთ ტურგენეეი, გრიგორეეეიჩი, გონჩარეფი, გოგ-�დი, ტოლსტოი. ეეფეეეა ამთიკანს ანატეეეს კალეი ტიტან თუ ბეგრეთ ანატალეეეეთან მან და ეაზოკალეფობენსთეეს კალეეფლითა მისი ეეფ-ეეფ ეეფ ეეფ

ეგვლაფერი ეს კი ამიტომ მოხდა, ვიმეორებ, რომ როგორც ჩვენი კლასიკები, ისე რუსის, ბატონები იყვნენ ცხოვრებაში, ჭეშმარიტები იყვნენ და დიტერატურაშიც სავსებით გადატანეს ეს მათი არსება. ისინი გონებით ხელოვნენ ცხოვრების სიდუხჭირეს, სხვის გაჭირვებას და მადამისაც თავისებურის რეფეტიო აწოდებენ. ბრძოლის ეიფანა კი ცხოვრებამ წამოაძახებინა რუსეთში მაქმიმ გორკის, ხოდო საქართველოში ირიდიან ეგდოშელს. ი რა ახრიო ვსოქვი ზეკეთ, რომ ირიდიანი ჩვენს დიტერატურაში რეფოდიუციონერი არასოქა.

„ამ დროს შვილი ვარ, მან გამზარდა თვის მორთოლეარე მკერდზე

და ახლა თითებს ვათამაშებ მისსავ სიმებზეკ,

მედგრად კაიძახის მგოსანი, რომელიც წარშეუხრელად შეჭეურებს ცხოვრების ულამაზოდობას და მზით ანარ თავი შეკვლას მას.

„ამ დროს შვილი ვარ, მაგრამ ურჩი ემის მშობლისა,

დავვლობ მე მასში რაც ღირსია კრულეა — ვმობისაკ...

დამეთანხმებით, რომ ეს ენა არაა რაფეიდის კედეხის და არც მუშა ბიჭეფაძის, აქ კაინმის შედგარი ბიროფენების საქარიშხეფდა ჭანკი, ცხოვრების ახლად მეშენებდის ეიჯინა. ეს არის განსვენებულ მგოსნის ბოეზიის სუფი და კეფი, ჭოფაი და ამიტომაც არის, რომ ეგეფა შებრძოლისთვის ირიდიანი საეეარედი მგოსანი იეფ და კიდეკ დიდხანს დარჩებ, დარჩება მანამ, სანამ ჩვენს ცხოვრებაში ძველის და ახალს შორის ბრძოლა არ მოისპობა, სანამ ცხოვრების განახლებისთვის შებრძოლნი ეგეეფდებიან... და მერწმუნეთ, რომ „ძეგ- ბრეგო, წინ წინ გასწეთ“ კიდეკ დიდხანს, დიდხანს იქნება ჩვენის მისწრაფების დაზუნკეთ.

მე არ ვიტეკი, რომ ირიდიანის ბოეზია ენაკეფდა არასოქა, ეს არც ენდა ეოფიდეიეფ, ეანადან მგოსანი თავისი ჩანკეთ უტრადიციოთ მოგეეფდინა—ეკეფდასმაბ ბინასრსს—მას წინაპარნი არა ეოფდა, „ედე შუბლს ოფლის დაღი აჩნდეს და ეულს სისხლის ნაკადეული“ ო ირიდიანაშდის არავის ეთქვა ჩვენს დიტერატურაში, სადაც ღმერთო, ღმერთო, ეს ხმა ტკბილი გამგონე ჩემს მამულშიო“ ათასში ერთს თუ ვინმეს უნატრია. აქ ბდოშაო ენდა ქონოდა ადგილი რიტორიკას, სიტეუკების რახარეუს, ახალ ტიპების შიშოთა და კალმის ცხეტახთ ხატვას და ეს ადდი მართდაც შესაბმენეკთ ასეთა ირიდიანის ბოეზიას დაწერიდენთ ამაზე შეწერეა აქ არ შეკვეთძეთ, ხოდო ვიტეკეთ შემდეკს: ეედოშელმა ერთი რომ ასხდარი კაუსკა ჩვენს კალასიკენსა და თავის შორის, მეორე მხრივ საძირკვეედი ჩაუკარა ახალ ცხოვრების მოთხოვნიდების თანახმათ ადმოცენებულად ერთ დიტერატურულ მიმდინარეობას, რომელიც ჯერ კიდევ ეედოშელის მიერ შექმნილ კონტეუტეაში ტრიალებს და რომელის ზაკეერომა წარმოშდეკენდებმა არა თუ ბაშოთაშორეს ეედოშელის ნაკდი— რიტორიკა, არამედ კიდეკ უფრო კანაკეთარეს ეკი და ასე წარმოადგინეთ, თავისი მოშეადარა ბ ტ კი ამით მოიპოეოკეს.

რა ვინმემ უკუდმათარ კალეგის ამ უკანასკნელ სტრიქონებში მერ ეამოიქმული აზრი, ეეცდებით წინასიტეკეობისებური კანმარტება მოეცეთ მას,—მაგრამ ამაზე შემდეგ.

ვ. მალაქიაშვილი.

(დასასრული იქნება)

თუშური ლექსი.

ქალაო, შენ რო ქმარი გყავს,
მე ხისას გავეილი ისთასა;
დედ-მამამ წყალზე გაგგზავნეს
მინდვრისას, ვანა ტყისასა;
ქალ, გეძახ ბექის თავიდან,
თავ მაიბრუნე ხვთის მაღლსა;
ვეძახეკ და არ მომხედე,
მიხვალ და მიჭქსოვ წინდასა..
თან ზედ აყრიდი ცრემლებსა,
ნამებსა ჰგვანდა ცისასა,
ერთ ცხენ მეცა მყავს, ქალაო,
მიმინოსა ჰგავს მთისასა;
დავკარქავ — დავიკარქები,
რისხვას ავიტან ხვთისასა;
ქისტეთში გადავვარდები
სახელს დავირქმევ წიქასა;
ქისტეთ ციხეზედ დავალპობ
მარჯვენას შენი ქმრისასა;
ღნებოდეს, ჩამოდიოდეს,
ლიბოს აღლეკვდეს ქვისასა.
— შენ ამ ცოლს როგორ წაარომევ,
ლარიბ კაცი ხარ, მდიდარსა,
დაწყევლად ვერ გაგიმეტებ,
პირ გიგავს ღილის ცისკარსა,
ერთ წყვილ წინდაებს დაგიქსოვ,
ყაჟის დაუდებ შიბასა ..

ვედ. გელოვანი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქართული მუსიკა

(სიმღერა გალობა)

მისი ახლანდელი მდგომარეობა და განვითარება

(თავი მეორე)

ლადო აღნიაშვილი, იოსებ რატ·ლი, ფილიმონ ქორიძე, ანდრია ბენაშვილი, მელიტონ ბალანჩივაძე, ძმანი კარბელაშვილნი, ია კარგარეთელი. ალ. მოლოდინაშვილი და სხ. ქართულ მუსიკის სიმდიდრე.—ჩვენი სიმღერა-გალობის განვითარება თუ დაცემა? სასწავლებლებში ქართულ სიმღერა-გალობის მოსპობა, ჩვე·ი ქალები და ქართული სიმღერა-გალობა. უმთავრესი პირობანი ჩვენი მუსიკის განვითარებისა ეროვნულ ფარგალში—დასკვნა.

მგალობელნი ძმანი კარბელშვილნი

სახალხო სიმღერებისა და ძველ საგალობლების გადაღება, შეკრებისა და გავრცელების საქმე ამ ბოლო დროს შესამჩნევად შეფერხდა.

მას შემდეგ რაც დაუვიწყარმა ლადო აღნიაშვილმა ამ ოცდა ათის წლის წინად დაიწყო ეს დიდებული საქმე, შეადგინა პირველად მომღერალ-მგალობელთა გუნდი, უანგარო მუშაკის იოსებ რატილის ლოტბ·რობით, დასავლეთ საქართველოს კილოების მცოდნე ფილიმონ ქორიძემ, მელიტონ ბალანჩივაძემ, ია კარგარეთელმა და სხვათა, რომელთაც უფრო ფოტოგრაფიულის სისწორით გადაიღეს რამდენიმე სიმღერა აგრეთვე მღვდლებმა ძმ. ვასილმა და პოლიევქტო კარბელაშვილებმა და ალ. მოლოდინაშვილმა, რომელთაც შერათ ქართული გალობის, კილო შეჰკრიბეს ქართლ-კახური ძველი საგალობელნი და ზოგიც გამოსცეს განსვენებულ ალექსანდრე ეპისკოპოსის მეოხებით.

მას შემდეგ ბევრი არარაფერი ეაკეთებულა გარდა ჩვენი სიმღერა-საგალობლების გადამახინჯებისა და გადაგვარებისა; შურისა, ერთი-ერმანეთის დაცინვისა და უმოქმედობისა·

აბა, ერთი მიბრძანეთ, სად არის ის სიმღერები, რომლითაც ქართველი ერი ამაყობდა და სულდგმულობდა? სად არის ის ჭირსა და ლხინში სათქმელ სიღილინო მაღალ სასოების მომგვრელი, ნაზი საგალობლები, რითაც ქართველი მწუხარება-ჭირ-ვარამში ნუგეშს ჰპოვებდა ?!.. სად არის ის კილოები რომლებიც ქართველ მუშა-გლეხს ჯაფაში ახალისებდა და აქეზებდა?!..

ბევრი სიმღერა დაიკარგა ჩვენი დაუდევრობით, გაჰქრა მაგრამ კიდევ ბევრი მოგვეპოვება სოფლად მთა-ბარში მუშა-გლეხკაცის სულსა და გულში!

სანამ სულ არ გამქრალა ეს სიმღერებიც, ისევ ხალხისაგან გადმოვიღოთ, ისევ მათგან ვისწავლოთ და ვისარგებლოთ აქედანვე, თორემ დახანება არ ივარგებს, რადგანაც რაც დრო გადის, ჩვენი გლეხიც უპატრონობისგან გადაგვარების გზით მიდის.

განა უნდა დავივიწყოთ და გადავამახინჯოთ ისეთი, ხალხის მიერ შექმნილი, მეტად რთული, ჰარმონიული და მდიდარი, გულში ღრმად ჩამწდომი, ხან მხიარული და მჭექარე, ხან ნაზი და ტკბილი ათას ფრად აჭრელებული სიმღერები, როგორიც არის მაგ. აღმოსავლეთ საქართველოში, ქართლ-კახეთში: „მკისა“, „თოხნისა“, „ნამგლური“, „გუთნური“, „კალოური“, „ურმული“, „სუფრული“, „მაყრული“, „მგზავრული“, „ლაშქრული“, “ქორწილისა“, ,,ღამის-მეხრისა“, „მეტიური“, ,,ალილო‘‘, ,,ჰონა‘‘, ,, ზემყრელო“, „თამარ ქალო‘‘, „ყურშა“, „ჩაკრულო‘‘, ,,ჩონგურო‘‘,‚‘ ღმერთო, ღმერთო‘‘, ,,გვიბძანე‘‘, „ჯავახური“, „ხეურო„, „ბერი-კაცია, „მოჯამაგირის სიმღერა“, „ზამთარი“, „მოწურული“, „ძმური“, „კახური მრავალ ჟამიერები“, და სხვ. დასავლეთ საქართველოში (იმერეთ-გურია-სამეგრელოში და სხვაგან, სიცოცხლით და სიმკვირცხლით სავსე სიმღერები: „ხასანბეგური“, „ხელხვავი“, „ალიფაშ·, „ნადური“, ,,რაშორერო‘‘, „ცხენოსნური“, „სანადირო‘, ,,ოდური“, ,,მესტვირული„, ,,ქვერული‘‘ ,,კობახური‘‘. „შვიდ-კაცა“, „ადილა“, „ჩვენ მშვიდობა“, „ქაჯური“, ,,კუჩხა‘,

„ლილა“, „ფერხულები“, „ცეკვისა“ და სხვ.

დიდძალი სიმღერები და საგალობლები გადაუღებელია და გაუვრცელებელი, ყოველი ქართველი, ვისაც-კი მცირედი სიყვარულის ნაპერწკალი ოღვივის გულში თავის ქვეყნისა და მიწა-წყლისადმი მოვალეა ხელი შეუწყოს ამ საქმეს. დიდი, დიდი მომაკვდინებელი ცოდვაა და ღალატი ერისა, ასეთი თავთავის დროზე წეს-რიგზე, მ.ღალ ბუნებრივად შექმნილ—შეწყობილი კილოების მივიწყება, ან გადაგვრება, ღამახინჯება.

ნუ თუ ამ ჩამოთვლილ სიმღერებს და ჩვენს ეკლესიებში კიდევ ნამდვილ ტკბილ ქართულ გალობას მოკლებულნი უნდა ვიძახდეთ და ვაზვიადებდეთ, რომ „ქართული მუსიკა განვითარდა“-ო?!.. ეს ხომ ჩვენი თავის მოტყუებაა, უპატივცემლობაა ერისა და ხელოვნებისადმი!.

მიხეილ კავსაძე

(დასასრული იქნება)

შტაბს კაპიტანი

ივანე კონსტანტინეს ძე გურგენიძე

მოკლულ იქმნა 15 მაისს, 1915 წ. მდ. დუბისაზე გადასვლის დროს. მისი მამაცური მაგალითით წათამამებული ჯარი ყოველთვის იმარჯვებდა, რისთვისაც დაიმსახურა დიდი სიყვარული, გმირული სახელი და მრავალი ჯილდო,

დროული აზრები

ქართველ-ოსმეხთა თეატრი

ადამად ბევრს გვადამებს: რა დროს ქართველ-ოსმეხთა თეატრია, ნუ თუ ვერა ხედავთ შეზობდულ ურთი ერთობის ცა როგორ მობინდულა!

და სწორედ ასეთ შავ-ბინულ დროსაა ბაჭერო ძმობა-ერთობის სინთლის ანთება!

ასეთი ანთლის ანთების აზრი გაზოსოქვეს ჩვენმა მხლოვანმა ქურუმმა ვასო ამაშუკემ და სოფლთა დამსახურებულმა მსახიობმა ბედიანმა.

ამ საზოგადო კეთილ ფინად ორივემ მოწოდებით მომართა ორივე ერს: ერც ერთს თეატრი არა გვაქვს, საკუთარი თეატრის აშენება ცადცადკა გვეიძლებება, შეეერდეთ და ერთი თეატრი ვაკეთოთ!

ოჰ, რა დიდებული და კეთილშობილური აზრია!

მაგრამ რავდენათაც დიდებულია, იმდენად შორეული, გაუხორციელებელი...

თითქმის ენუქა ანდერძი:

იმდენად მოშხამულია ჩვენი დრო.

ვინატრეთ, ვეცადინოთ ჩვენი საშშობლოს მობინდული ცა გადაწმენდილეთ და არა თუ ორ შეზობილ ერს-ქართველ-ოსმეხთ, არამედ საზოგა შეზობილ ქართველ-თათარ-ოსმეხთ, მალე აშენებინოს ხედოვნების საძმო ტაძარი, იმავე ერის ძმობა-ერთობის განსამტკიცებლად!..

ამ ბიბლიზე რა ვიფიქოთ, ბევრი კოკა წყალი ჩაიგდის ვიდრე ჩვენ თეატრი გვეიფრსებს..

ქართველი თეატრი ქართველმა ხალხმა უნდა აკოს თავისიგე სახსრითა...

ექიმი შტოკმანი

წვრილი ამგები

მოსეტიანელი მუსიკოსი ილიკო ქურ-ხული, რომელმაც კლასიკურ მუსიკის ხალხში გავრ-ცელებით რუსეთში საპატიო სახელი მოიპოვეს, ბა-სულ კვირას თბილისს ჩამოვიდა და უბან-უბან დაიწყო მუსიკის დაკვრა: იგი ფიქრობს, საქართველოს სხვა და სხვა კუთხეში ქართულად და რუსულად ლექციების წაკითხვას მუსიკალურ განყოფილებითურ, ხალხურ მუსიკ ლურ განძის შეკრებას და სხ.

ალექსანდრეპოლში ოთხშაბათს, 22 ივ-ნისს, ქ შ წ. კ. სახოგ. სასარგებლოდ ადგილობრივ ცენიამოყვარეთა მიერ დ. კ ბახიძისა და ვ კალაძის ამონაწერეობით წარმოდგენილი იქნება „ფული და ხარისხი. და „არც აქეთ არც იქით".

ახალციხეში კომპოზიტორმა ირ. ჯაბა-რმა დასწერა ოპერა „გიულნარა". უკვე გამოვდ ა მისი ოთხი რომანსი.

ვ. გუნია ქუთაისს იწვევენ დასის ხელმძღანლად

ქუთაისის დრამ. საზ-ბა მომავალ სეზო-ნისთვის დასის მიწვევას აპირებს,

დ. ხაფშრის დრამ. წრემ საზაფხულო სე-ზონისთვის შ. დადიანი და ე. ანდრონიკაშვილი მიიწვ.

რუსთა ახალგაზდა მგოსანი ნ. გ. ბობი-როვი რუსულად სთარგმნის ქართველ მგოსანთა ნაწე-რებს. სხვათაშორის, მუსიკოს რ. ეოგანიშვილისათვის სწერს „ქრისტინეს" ლიბრეტოს რუს. ენაზე.

იბეჭდება „ჩანგი" სოხოპანის გამოცემა, წიგნში სულ ხალი მასალაა შესული, შემკული მრა-ვალი სურათით.

დ. სურამის დრამ. საზ.-ის გამგეობის თავმჯდომარე გ. ზალიბაშვილი მძიმე ავადმყოფობისა-გან უკვე განიკურნა და ამ მოკლე ხანში მოიწვევს საზოგადო კრებას, რომელიც განიხილავს ყოველ გვარ საქმეს, საზოგადოებაში გავრცელებულ მითქმა-მოთქმას და თეატრის აგების საკითხს.

ქართველ მოღვაწეთა აგარაკის ასა-შენებლად დ. სურამის საზოგადოებამ ასი თუმანი გა-დასდო, თუ კი აგარაკი სურამში აშენდება. ამ საგანზე ქართ. კულტ- საზოგადოებასთან მ საკ-